

10. Постанова Тячівського районного суду Закарпатської області від 10 січня 2013 р. у справі № 711/9025/2012. URL: <http://reyestr.court.gov.ua>.
11. Галич П. Проблеми кваліфікації злочинів, пов'язаних із незаконним заволодінням мопедів. URL: http://zib.com.ua/ua/122073-problemi_kvalifikacii_zlochiviv_povyazanih_iz_nezakonnim_zav.html.
12. Вирок Вінницького районного суду Вінницької обл. у справі № 203/3780/12. URL: <http://reyestr.court.gov.ua>.
13. Проект Закону України «Про дорожній рух та його безпеку». URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60111.
14. Мисливий В.А., Бабанін С.В. Кримінальна відповідальність за порушення чинних на транспорті правил: монографія. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 192 с.

РИГІНА О. М.,
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри основ права України
юридичного факультету
(Львівський національний університет
імені Івана Франка)

УДК 340-930.1/343.6

ПРОБЛЕМА ВБИВСТВА МАТЕР'Ю ДИТИНИ В США: ІСТОРИКО-ПРАВОВЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті проаналізовано проблему вбивства матер'ю дитини в США в історико-правовому аспекті з урахуванням кримінологічних аспектів питання. Уточнено причини існування проблеми та перешкоди її ліквідації. Зокрема, це розуміння як меншовартісного життя дитини й жахливий спосіб контролю дітонародження – в давнину. Вади в правосвідомості чи стійкі психічні розлади особи-вбивці – в добу розвитку психіатрії. Економічно-матеріальний чинник – упродовж усієї історії людства.

Ключові слова: дитина, дітовбивство, право на життя, історія, США.

В статті проаналізована проблема убийства матерію ребенка в США в историко-правовом аспекте с учетом криминологических аспектов вопроса. Уточнены причины существования проблемы и препятствия ее ликвидации. В частности, это понимание как меньшей ценности жизни ребенка и как ужасный способ контроля деторождения – в древности. Недостатки в правосознании или устойчивые психические расстройства лица-убийцы – во время развития психиатрии. Экономически материальный фактор – в течение всей истории.

Ключевые слова: ребенок, детоубийство, право на жизнь, история, США.

In the article a problem is analyzed the by mother filicide in US in historical and legal aspect with taking into account criminological aspects question. Was clarified the reasons existence of the problem and the obstacles of liquidation. In particular, is an understanding of the inferiority of a child's life and a terrible way of controlling childbirth – ancient times. Defects of legal conscience or persistent mental disorders of a killer-person – in the period of the development psychiatry. The economic and material factor – throughout the history.

Key words: child, filicide, right of the life, history, US.

Вступ. Питання правового захисту життя дитини, у т. ч. новонародженої, в різні часи й у різних країнах мало особливості правового регулювання. Якщо сьогодні новонароджена дитина й сам людський плід, який досягнув певного віку, є об'єктом правового захисту, в минулому, зокрема це період стародавнього світу та раннього середньовіччя, правовий статус новонародженої дитини, якщо взагалі допускати, що він був, фактично не охоронявся державою. Якщо життя новонародженого й було об'єктом формального правового захисту, то фактично не існувало дієвого правового механізму його здійснення. Передусім новонароджена дитина могла стати об'єктом посягання її матері відразу після народження або деякий час після цього. Проблема вбивства матер'ю дитини, не лише новонародженої, а й уже повнолітньої, доволі гостра в США впродовж усього періоду їх існування, а саме з колоніальних часів і дотепер. При цьому сьогоднішні США – це економічно розвинута країна з високим рівнем життя громадян, що дає змогу скласти враження, яке, однак, є помилковим, про неможливість існування цієї проблеми.

Сучасні дослідники, висвітлюючи проблему дітовбивства матерями, намагаються пояснити причини цього «негативного феномена», співвідносячи конкуренцію таких понять, як «материнський інстинкт» та «особливий післяпологовий стан породіллі». Окремі аспекти проблеми частково досліджені С.В. Богдановим, Е. Герман, О.В. Ждановою, С. Невман, Ф.Дж. Ресніком, В.В. Русіною, В.Дж. Самнером, Е.А. Фаттах, С.Г. Фрідмен тощо. Серед них одні вчені сконцентрували увагу на історії проблеми, другі – на теоретичних аспектах, треті – на статистичних даних, четверті – на психології дітовбивць. Однак уважаємо, що для розкриття проблематики необхідно врахувати всі аспекти та не обмежуватися в дослідженні історико-правовим методом.

Постановка завдання. Мета статті – проаналізувати проблему вбивства матер'ю дитини в США в історико-правовому аспекті з урахуванням криминологічних аспектів питання; уточнити причини існування проблеми та перешкоди її ліквідації.

Результати дослідження. Як зауважила Е.А. Фаттах, «віктимізація дітей» має таку ж давню історію, як саме людство. Так, убивство матер'ю новонародженої дитини було одним із перших злочинів проти безпорадної та необізнаної жертви. Діти впродовж історії піддавались різноманітним зловживанням, нехтуванню й поганому поводженню, але дітовбивство повинно би було вважатись найтяжчим злочином проти дитини [1, с. 177].

У широкому значенні поняття «дітовбивство» визначають як умисне чи необережне позбавлення життя дитини різного віку (особи, котра не досягла 18-річного віку) будь-якою особою. Проте в кримінальному праві України цей термін визначають у вузькому значенні, стосується він такого злочину, як «умисне вбивство матер'ю своєї новонародженої дитини під час пологів чи відразу ж після них» (ст. 117 Кримінального кодексу (далі – КК) України). При цьому таке визначення «дітовбивства» є загальноновизнаним у кримінальному праві та судовій медицині [2, с. 181].

Як зазначила В.В. Русіна, в науковій літературі для позначення терміна «дітовбивство» застосовують близькі за змістом терміни, такі як «неонатид» («neonaticide») (вбивство матер'ю новонародженої дитини до 24 год. її життя), «інфантицид» («infanticide») (вбивство матер'ю дитини у віці від одного дня до одного року) та «філіцид» («flicide») (вбивство дитини одним із батьків або обома батьками). Автор підкреслює, що чіткого визначення поняття «філіцид» немає, оскільки спірним є питання про поширення його на випадок убивства дитини прийомними батьками [3, с. 61]. В.Г. Остап'юк, С.В. Богданов, О.В. Жданова уточнили, що в американській науковій літературі також застосовуються декілька термінів, які стосуються проблеми дітовбивства, передусім згадувані, але, крім цього, й інші. Зокрема, поняття «flicide-suicide» – вбивство власної дитини одним із батьків із подальшим самогубством убивці, «familicide» – вбивство власної дитини та іншого з батьків з подальшим самогубством убивці [4, с. 62–63]. Однак К. Бартол, погоджуючись із міркуваннями Ф.Дж. Реснік, указав, що найпоширенішими випадками в США є «неонатид», тобто вбивство дитини її матер'ю впродовж 24 год. її життя, і «філіцид» – убивство дитини, котра прожила більше за добу [5, с. 197].

Як відзначив Ф.Дж. Реснік, із давніх часів жінок, котрі вбили своїх дітей, називали «монстрами». Зокрема, пуритани вважали, що такі жінки «порушили закон природи, закріплений Богом, учинили неприродно та жахливо, вони гірші, ніж морські монстри, які вигодовують своїх дітей» [6]. С. Невман у праці «Infanticide» (2017) досить ґрунтовно ілюструє історію проблеми дітовбивства й пояснює причини її існування. Зокрема, по-перше, дослідниця покликається на зауваження П. Сінгера, згідно з якими «теоретично життя дитини вважалось менш гідним для захисту, ніж дорослої особи». По-друге, дітовбивство в історії людства було «загальноприйнятим методом планування сім'ї, крім цього, невинуватість дітей зробила їх ідеальними жертвами для кровожерливих богів». С. Невман описує, що дітовбивство є поширеним явищем серед ссавців, які головним чином убивають потомство, що має фізичні вади, хоча й кенгуру може кинути своє дитинча хижому звіру, якщо вона втікає від нього. Проте, на її думку, вказане «говорить не стільки про те, що тварини є жадливими, скільки про те, що еволюційний тиск далеко не вимагає мати великої кількості нащадків, а вимагає мати оптимальну кількість здорового потомства в якнайкращий час».

Протягом усієї історії дітовбивства пов'язані з бідністю й низьким соціальним статусом матері новонародженої дитини. У Давній Греції могли та в сучасній Болівії можуть убити новонароджену дитину, якщо вона народилася передчасно, має фізичні вади, якщо в матері вже є діти, дитина є позашлюбною або якщо це дівчинка. Як виявлено, у сільській місцевості Таміл Наду в Індії дитяча смертність була в чотири рази вищою для немовлят-дівчат, ніж для хлопців, але лише в тих матерів, які вже мали по одній доньці [7]. Якщо дітовбивство в Стародавніх Греції та Римі було поширеним явищем, то релігія давніх єгиптян забороняла вбивати дітей. Зокрема, під час греко-римського періоду вони рятували покинутих немовлят, яких вони могли забрати й у майбутньому перетворити на рабів [8, с. 319]. У деяких арктичних народів було прийнято вбивати немовлят, якщо під час пологів померли їхні матері та якщо не було інших жінок, які могли б їх вигодувати. У середньовічній Європі та Африці побутувала думка, що новонароджені, які мали фізичні вади, були «несправжніми людьми», а їх убивство вважалось вбивством без вини. Автор зазначає про історію китайки XVI ст., котра, будучи молодою й бідною, втопила свою новонароджену доньку, та вбивство матір'ю новонародженого сина в Калахарі, оскільки в неї вже була старша дитина.

С. Невман стверджує, що батьки, вбиваючи новонароджену дитину, переконували себе в тому, що «це ще не дитина». Зокрема, «дитиною» в повному розумінні цього слова новонароджений (-на) ставав (-ла) після проведення спеціального ритуалу. У стародавніх Афінах дитину не можна було вбити після церемонії «амфідромії», яка відбулася через тиждень після її народження, на якій їй давали ім'я. У давній Скандинавії не можна було вбити дитину після того, як вона була похрещена. Це правило діяло в усьому християнському світі, хоча й там зафіксована «підозріла перевага немовлят-хлопчиків над немовлятами-дівчатами».

Убивство новонароджених головним чином здійснювали їхні матері, в основному залишаючи їх на відкритому місці, щоб дитина померла сама (під впливом погодних умов, була вбита тваринами). С. Невман покликається на працю В. Леккі «History of European Morals from Augustus to Charlemagne» («Історія європейської моралі від Августа до Карла Великого») (1869), який писав, що в ті часи такий вид убивства новонароджених набув гігантських масштабів і був абсолютно безкарним. Разом із тим дослідниця зазначає, що залишення новонародженої дитини на відкритому місці давало цим жінкам змогу думати, що їхні діти вижили, і ця тема є поширеною у фольклорі та літературі. Тим не менше, наприклад, у середньовічному Китаї, як правило, новонароджених топили, а в середньовічній Англії – задушували. Уже згодом, у добу пізнього середньовіччя, здійснені спроби запобігти дітовбивствам. Зокрема, таких матерів громада могла закидати камінням. У 1624 р. в Англії прийнятий закон (діяв протягом 180 років), який передбачав відповідальність за дітовбивство не тільки тоді, коли жінка вбила новонароджену дитину, а й тоді, коли вона народила її мертвою без свідків. Проте лише невелика кількість жінок була притягнута до відповідальності згідно із цим законом. Так, у 1730–1774 рр. у Старому Бейлі в Лондоні перевірених лише 61 випадок убивства новонароджених дітей, а в 1680–1688 рр. із 12 випадків

таких дітовбивств до відповідальності притягнули дев'ять жінок, а щодо трьох не було зібрано достатньо доказів. Ці цифри не були жахливі, але були неточними. Зокрема, один із засновників Лондонської лікарні Т. Корам писав, що у 1730-х рр., щоденно йдучи з дому на роботу й назад, він бачив велику кількість немовлят, викинутих на смітники чи узбіччя доріг, одні з яких уже були мертві, другі – живі, треті – помирили [7]. Щодо США про випадки дітовбивств зазначає Е. Герман. Так, лише в 1910 р. в Нью-Йорку виявлено близько 1500 тіл мертвих новонароджених і їхніх решток (у провулках, ямах, спалених) [9, с. 35–36].

Згідно з дослідженнями Л.С. Мілнер, у 1966 р. в США зафіксовано 10,920 вбивств, де кожна 22 дитина – це дитина, вбита батьками. Статистично США сьогодні посідають перше місце в списку країн, де діти були вбиті батьками. Кількість дітей, убитих упродовж 1968–1975 рр., становила 3,2% із загальної кількості зафіксованих убивств у США. У 80-ті рр. XX ст. зменшились загальні показники вбивств, але рівень убивств батьками дітей зріс. У 1983 р. зафіксовані дані, згідно з якими в році вбиті понад 600 дітей батьками, а в 1982–1987 рр. – це близько 1,1% випадків убивств дітей у віці до одного року. Як у період середньовіччя, коли своїх дітей убивали збіднілі батьки, так й у XX ст. ця статистика зафіксована в районах крайньої бідності населення. І, як правило, дітей убивають їхні матері, особливо це стосується новонароджених і дітей у віці до одного року [10].

Ф.Дж. Реснік уточнив, що 90% дітовбивць у США – це біологічні батьки, а 10% – це бабусі чи дідусі. Як свідчать статистичні дані, найчастіше своїх дітей убивали матері, які не досягли 19-річного віку, з освітою 12 років або менше, які народили їх, не перебуваючи у шлюбі, або не мали матеріальної допомоги. Якщо йдеться про чоловіків, які вбили своїх дітей, то серед них чоловіки старшого віку, ніж жінки-вбивці, безробітні, розлучені, котрі зловживають алкогольними напоями чи наркотичними речовинами. Зокрема, близько 80% дітей, убитих у віці 16–18 років, убиті їхніми батьками, а не матерями [6]. З огляду на інформацію, подану Бюро судової статистики у 2001 р., К. Бартол зауважив, що кількість убивств дітей у віці до п'яти років зростала з 1976 по 1995 рр., знизилася в 1996 р. Зі всіх дітей у віці до п'яти років, які загинули насильницькою смертю в 1976–1999 рр., 31% із них – це діти, вбиті їхніми батьком, 30% – матір'ю, 23% – знайомими чоловіками, 6% – іншими родичами, 3% – незнайомими особами. Більшість убитих дітей – хлопчики [5, с. 197].

Як справедливо зазначили В.Г. Остап'юк, С.В. Богданов, О.В. Жданова, в багатьох державах світу щодо жінок, які вбили власних новонароджених дітей, можуть застосовуватися норми закону, на підставі яких під час винесення вироку враховуватиметься стан психічного здоров'я обвинувачених [5, с. 62]. У таких законах міститься принцип, згідно з яким припускається, що жінка, яка вчинила дітовбивство, зробила це внаслідок того, що «баланс її розуму порушений через те, що він неповністю відновився після народження дитини» [11]. Ця пом'якшуюча вина обставина вказана, наприклад, у британському Законі про дітовбивство 1922 р. (нова редакція 1938 р.). На підставі цього закону часто жінки, які вбивали своїх новонароджених дітей, за вироком суду отримували випробувальний термін і скеровувалися на лікування до психічного закладу [4, с. 63]. Як зауважив А.Г. Бабичев, в Англії жінку, яка вбила свою новонароджену дитину, присяжні можуть визнати винною не в учиненні тяжкого вбивства (murder), а у скоєнні дітовбивства (manslaughter). Ця жінка нестиме відповідальність за свої дії (бездіяльність), але допускається, що її «душевна рівновага була порушена після пологів, як і в особи, котра вчиняє вбивство під впливом тяжкої провокації (потерпілої особи)». Жінці, котру визнали винною в убивстві своєї новонародженої дитини в Англії, могли призначити покарання від пожиттєвих каторжних робіт до каторжних робіт на строк не менше ніж три роки (покарання – каторжні роботи на сьогоднішній час не застосовуються), або позбавити волі терміном до двох років, або стягнути штраф. Згідно з медичним критерієм, дитину новонародженою вважають від моменту її народження до досягнення нею 16 днів. Однак у 1936 р. Центральний кримінальний суд м. Лондон розглянув справу про вбивство матір'ю трьохтижневої дитини й визнав її винною в убивстві новонародженої дитини, вказавши на збереження особливого післяпологового стану жінки й після закінчення 16-денного терміну [12, с. 54].

Багато країн перейняли в цьому питанні відповідне правове регулювання Англії, яке зазнає гострої критики. Зокрема, Д. Томас звернув увагу на те, що впродовж 1980–1990 рр. у віці до одного року в Англії матерями вбито 293 дитини, але за дітовбивство засуджено лише 42 з них. Протягом 1989–1990 рр. зареєстровано 50 таких убивств, але справа лише однієї обвинуваченої розглядалася судом [4, с. 67–68]. Противники таких законів відзначили, що батькам дитини надається менше «привілеїв», ніж матерям. Свою думку вони обґрунтували тим, що батько, будучи психологічно пригніченим, як і мати, може вбити свою, наприклад, десятимісячну дитину в «альтруїстичній психологічній вірі», а потім спробувати покінчити життя самогубством. Окремі представниці феміністичного руху критикують закони «про дітовбивство» за те, що в них урахований особливий «патологічний післяпологовий стан» породіллі [10]. На нашу думку, свою позицію вони обґрунтовують тим, що в такому разі за жінкою визнаються своєрідні «переваги» внаслідок народження нею дитини, яке позначається на її психологічному стані, однак це, вочевидь, за їхніми міркуваннями, суперечить принципів гендерної рівності.

Ф.Дж. Реснік зауважив, що засоби масової інформації іноді «зображають» матерів, які вбили своїх дітей, або як «божевільних», або як «поганих». При цьому «божевільні» вбивці дітей уважаються «морально чистими, які відповідають традиційним гендерним ролям і поняттю жіночності, вони, як правило, характеризувалися хорошими матерями, а злочини ними вчинені внаслідок ірраціональних, неконтрольованих діянь, спричинених психічним захворюванням». На відміну від них, жінки, що визначалися як «погані», ще до моменту вчинення вбивства, як виявлялось, неналежним чином виконували свої обов'язки щодо дитини.

Ф.Дж. Реснік називає п'ять мотивів убивств, учинених як матерями, так і батьками своїх дітей. По-перше, це «вбивство дитини з альтруїстичних мотивів», зокрема з наступним самогубством убивці, який хоче припинити своє життя, але не бажає залишити дитину в жорстокому світі. Дослідник описує вчинок жінки, що в 1994 р. вбила своїх малолітніх дітей, прив'язавши їх до автомобільних крісел і спустивши машину в річку. Після цього вона звернулася в поліцію про викрадення дітей. Коли її вчинок був викритий, вона пояснила, що хотіла загинути разом із дітьми, в останній момент передумала, але її визнали винною в умисному, заздалегідь спланованому вбивстві, а не «вбивстві з альтруїстичних мотивів». До «вбивства з альтруїстичних мотивів» належить убивство дитини, щоб запобігти її дійсним чи уявним стражданням чи припинити їх; якщо страждання є реальними, вбивство має ознаки евтаназії. Автор зазначає про вбивство, вчинене з метою запобігти «уявному» стражданню дитини, зокрема щоб вона, наприклад, не потрапила в майбутньому до пекла. По-друге, це «вбивство дитини, вчинене внаслідок важкого психічного розладу», зокрема внаслідок галюцинацій, епілепсії, марення. Ф.Дж. Реснік посилається на працю Дж. Хопвуда «Вбивство дитини та безумство» («Child murder and insanity») (1927), який описав убивство дитини, вчинене матір'ю, котра, будучи хворою на епілепсію, поставила дитину на вогонь, а чайник – у колицку. По-третьє, це «вбивство дитини, яка була чи стала небажаною»; дослідник згадує про жінку, котра вбила двох дітей унаслідок того, що її обранець не мав наміру одружуватися з нею, оскільки вона мала своїх дітей. По-четверте, «вбивство дитини через вимогу надмірної дисципліни», коли від дитини вимагається бути слухняною, навіть у випадку, коли внаслідок свого віку вона не здатна розуміти цієї вимоги. По-п'яте, «вбивство дитини, щоб помститися другому з батьків». Так, у 1999 р. у виданні «Associated Press» була опублікована стаття про чоловіка, наречена котрого була на відпочинку тоді, як помер його батько. Вона відмовилася приїхати з відпочинку й морально підтримати його. Тоді він вирішив, що вона повинна пережити такі самі страждання, як і він. Згодом вони одружилися, у них народився син, якого цей чоловік убив, коли дитині було сім місяців. Його засудили до 49 років позбавлення волі [6].

Контекст відповідного дослідження вимагає згадати про найгучніші вбивства дітей матерями, вчинені в США у XX–XXI ст. Так, у 1987 р. за вбивства вісьмох своїх дітей та одного всиновленого сина, які померли у віці немовлят, засуджена 45-річна М. Тіннінг. Остання станом на 2017 р. шість разів зверталася з клопотанням про умовно-дострокове звільнення, у чому їй відмовлено [13]. У 1995 р. 49-річна В. Хойт визнана винною в убивствах п'ятьох

своїх дітей, які вчинені з 1965 по 1971 рр. Як виявилось, жінка їх задушила, щоб вони не плакали. Засуджена до довічного позбавлення волі. У ті роки було помилково встановлено, що її діти померли від синдрому миттєвої смерті немовлят під час сну [14]. На підставі цієї справи переглянутий у 1998 р. випадок 30-річної давнини, який також стосувався дітовбивств. Ідеться про подружжя Ноу, в якого протягом 1949–1968 рр. померло вісім із десяти дітей формально від синдрому миттєвої смерті немовлят. 69-річна М. Ноу визнала себе винною в убивствах і була засуджена до 20 років позбавлення волі, з яких перших п'ять років – це домашній арешт [15].

В американському виданні «In touch» 15 лютого 2018 р. опублікована стаття про декілька найгучніших випадків убивства дітей їхніми матерями, які мали місце в ХХІ ст. у США, і це не випадки вбивств новонароджених дітей. Так, у 2001 р. 36-річна А. Йейтс, яка страждала від депресії та психозу, упродовж однієї години потопила п'ять своїх малолітніх дітей. У 2002 р. вона визнана винною в убивстві першого ступеня та засуджена до довічного терміну позбавлення волі з правом дострокового звільнення через 40 років. У 2006 р. судовий вирок переглянутий Техаським апеляційним судом та А. Йейтс визнана неосудною й поміщена до психіатричної лікарні, в якій перебуває й сьогодні. У 2003 р. Д. Лейн, прокинувшись уночі, закидала двох своїх малолітніх дітей камінням на смерть. Свій учинок пояснила тим, що так їй наказав учинити Господь. За вироком суду визнана неосудною, скерована на лікування до психіатричної лікарні, з якої звільнена у 2012 р.

У 2010 р. мультимільйонерша Г. Джордан отруїла свого восьмирічного сина, який хворів на аутизм. Сказала, що вчинила «вбивство з милосердя». Визнана винною та засуджена до 18-річного терміну позбавлення волі. У 2011 р. 54-річна Дж. Шенкекер застрелила 13-річного сина та 16-річну доньку. Як виявилось, жінка планувала вбивство дітей декілька років підряд, не шкодувала про вчинене. Засуджена до двох пожиттєвих термінів позбавлення волі. У 2014 р. Х. Чен скинула свою 14-місячну доньку з моста на проїжджу частину, в результаті чого вона загинула, потрапивши під колеса вантажівки. Потім вона так само скинула свого шестирічного сина, котрий вижив. Жінку визнана винною в учиненні вбивства, але захід покарання не оприлюднювався.

У 2015 р. заарештована М. Блер, коли в неї дома в морозильній камері були знайдені тіла двох її дітей – 13-річної доньки, яку вбила раніше, та 9-річного сина, котрого вбила рік потому. При цьому ховати жінці дітей у камері допомагала її старша 17-річна донька. М. Блер засуджена до довічного терміну позбавлення волі. У 2016 р. 42-річна К. Шейтс застрелила двох своїх доньок – 17-річну та 22-річну. Прибувши на виклик, поліцейські на місці пригоди вбили К. Шейтс, яка відмовилася покласти зброю. Як було з'ясовано, жінка протягом останніх чотирьох років періодично лікувалася в психіатричній лікарні.

У 2017 р. пред'явлено обвинувачення І. Мартінес, котра вбила чотирьох своїх дітей і чоловіка, поки вони спали. Дев'ятирічна донька, яка вижила, повідомила поліції, що мати напередодні події їй сказала, що вона скоро побачить Ісуса. Вирок у справі І. Мартінес поки ще не винесений. У 2017 р. 36-річна Дж. Еденс убила жінку, яка їй повідомила, що була коханкою її чоловіка, застрелила двох своїх дітей і покінчила життя самогубством, залишивши передсмертну записку для чоловіка. У записці вона звинуватила чоловіка в стражданнях, які він заподіяв їй і дітям. У 2017 р. М. Мартенс убила свою 10-річну доньку, розчленувавши її частково спаливши її тіло у ванній кімнаті готелю. Під час слідства зізналася, що полюбляла спостерігати, як її співмешканець і його брати знущалися над дитиною. Вирок щодо неї ще не винесений [16].

Висновки. Жахливий за своєю сутністю злочин – убивство матер'ю своєї дитини – пронизує всю історію цивілізації від стародавніх часів і дотепер. Відсутність правового регулювання заборони вбивства новонародженої дитини в стародавні часи, відсутність належного механізму запобігання цьому виду злочинів згодом свідчить про меншовагітний статус дитини порівняно з дорослою особою, здатною виконувати загальнокорисні функції.

Проблематику дітовбивства матерями вважаємо доцільним розглядати з урахуванням віку потерпілої особи: по-перше, новонародженої дитини, по-друге, дитини старшого віку,

по-третє, особи, яка досягла повноліття, але залишається дитиною для своєї матері, або дитини, яка має засоби на існування. Зважаючи на статистичні дані, можемо сказати, що майже в кожному випадку значення мав особливий психологічний стан особи-вбивці, зокрема в першому випадку – це «особливий післяпологових стан породілля», а в інших – психічні розлади, які визначали наявність або відсутність вини особи-вбивці.

Щодо новонародженої дитини неабияке значення на формування наміру матері вбити новонароджену дитину мала колись майбутня несправедлива й негуманна думка громадськості у ставленні до жінки, котра народила дитину, не перебуваючи у шлюбі, а як показує практика, якраз такі жінки переважно вчиняли цей злочин. Також не можна оминати роль тягара матеріального утримання дитини, який матір не могла чи не бажала нести.

При цьому, незважаючи на складні життєві умови, які могли спіткати матір дитини, вважаємо, що вона могла прийняти таке рішення, яке б сприяло збереженню життя дитини, зокрема в багатьох державах ще в добу середньовіччя були створені своєрідні «вікна життя» при церквах. З іншого боку, щодо вбивства одним із батьків своєї дитини, який перебував у психіатричному закладі на лікуванні, цілком імовірно, що лікарі не встановили ступінь небезпечності особи для оточуючих, у т. ч. для членів своєї сім'ї.

Список використаних джерел:

1. Fattah E.A. (1989) *The Child as Victim: Victimological Aspects of Child Abuse*. Fattah E.A. (eds) *The Plight of Crime Victims in Modern Society*. Palgrave Macmillan, London.
2. Саинчин С. Особенности расследования детоубийств. Закон и жизнь. 2013. № 10/3 (262). С. 181–184.
3. Русина В.В. Филицид (убийство ребенка родителями). Судебно-психиатрический аспект. Журнал научных публикаций аспирантов и докторантов. 2011. № 1. С. 63–65.
4. Остапюк В.Г., Богданов С.В., Жданова О.В. Детоубийство в США, конец XX – начало XXI столетия: основные показатели, динамика, тенденции. Криминология. 2016. № 2. С. 62–71.
5. Бартол К. Психология криминального поведения / пер. с англ. Санкт-Петербург: ПРАЙМ-ЕВРОЗНАК, 2004. 352 с.
6. Resnick Ph.J. Filicide in the United States. *Indian Journal Psychiatry*. 2016. Vol. 68. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5282617/>.
7. Newman S. Infanticide (2017). URL: <https://aeon.co/essays/the-roots-of-infanticide-run-deep-and-begin-with-poverty>.
8. Sumner W.G. (2008) *The Project Gutenberg eBook, Folkways*, by William Graham Sumner. The Athenæum Press; GINN AND COMPANY PROPRIETORS – BOSTON, U.S.A. 692 p.
9. Herman E. *Kinship by Design: A History of Adoption in the Modern United States*. Chicago, 2008.
10. Milner L.S. A Brief History of Infanticide. *Science and Technology*. URL: <https://www.sott.net/article/125410-A-Brief-History-of-Infanticide>.
11. Friedman S.H., Resnick Ph.J. Child murder by mothers: patterns and prevention. *World Psychiatry*. 2007. Oct. № 6 (3). P. 137–141. URL: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2174580/>.
12. Бабичев А.Г. Привилегированные убийства в странах дальнего зарубежья. Вестник Челябинского государственного университета. Серия «Экономика». 2014. № 20 (349). Вып. 40. С. 54–61.
13. Тиннинг, Мэрибет. URL: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B8%D0%BD%D0%BD%D0%B8%D0%BD%D0%B3_%D0%9C%D1%8D%D1%80%D0%B8%D0%B1%D0%B5%D1%82.
14. Sanz C. A Mother's Fatal Embrace October. *People*. 1995. Oct. 09. 12:00. PM. URL: <https://people.com/archive/a-mothers-fatal-embrace-vol-44-no-15/>.
15. By Reuters. Police Investigating Deaths of 8 Infants. *New York Times*. 1998. 04.02. URL: <https://www.nytimes.com/1998/04/02/us/police-investigating-deaths-of-8-infants.html>.
16. White T. Women Who Snapped and Murdered Their Children for Horrifying Reasons. *In touch*. 2018. Feb. 15. URL: <https://www.intouchweekly.com/posts/killer-moms-154001>.

